

Постапување со заболени патници на гранични премини (меѓународни аеродроми, пристаништа и копнени премини) во контекст на КОВИД-19

Привремено упатство
19 март 2020

Заднина

Според Меѓународните здравствени прописи (МЗП), јавно-здравствените служби на влезните премини — меѓународни пристаништа, аеродроми и копнени премини — треба да постават делотворни планови и аранжмани за одговор на јавно-здравствена појава од меѓународно значење и да комуницираат со контакт-лице назначено за државата за релевантни јавно-здравствени мерки. Актуелното ширење на КОВИД-19 премина повеќе граници, што доведе до барања за откривање и постапување со сомнителни случаи на влезните гранични премини.

Овој документ нуди совети за откривање и постапување со заболени патници за кои постои сомневање дека имаат КОВИД-19 на влезните премини и сите видови превозни средства, со примена на следниве мерки според приоритетите и капацитетите на државата:

1. Откривање на заболени патници на меѓународни гранични премини.
2. Интервјуирање на заболени патници
3. Известување за сите заболени патници сомнителни за КОВИД-19.
4. Изолација, првично постапување и упатување на заболени патници сомнителни за КОВИД 19.

Ова привремено упатство е наменето за државно назначените контакт-лица според МЗП, јавно-здравствените служби и оператори на граничните премини, оператори на превозни средства, и други чинители. СЗО ќе ги ажурира овие препораки како што ќе се дознаваат нови информации.

Откривање на заболени патници на влезни гранични премини

Планирање

Персонал: Треба да се распредели доволен број обучен персонал за овие задачи, сразмерно на обемот и фреквенција на патници и сложеноста на терминалите.

Персоналот треба да е обучен да се самозаштити со постојано одржување растојание најмалку 1 метар меѓу нив и патниците (“дистанцирање”). Персоналот треба да ги поттикнува и патниците да одржуваат повеќе од 1 метар растојание додека чекаат на влез, вклучувајќи и додека пополнуваат обрасци/документи за влез во земјата.

Влезни премини со голем обем на патници или инфраструктура (на пр. аеродроми) треба да имаат најмалку еден здравствен работник (ЗР) назначен за поддршка на персоналот во случај на заболени патници или случаи сомнителни за КОВИД-19 за кои е потребно итна клиничка грижа. Овие ЗР треба да поседуваат залиха на препорачана лична заштитна опрема (ЛЗО) (за заштита од контакт и капки, плус очила или штитници за очи) и да ги следат упатствата за контрола и превенција на инфекции (КПИ) наведени овде.

Опрема: Ако се врши скрининг на телесна температура, треба да се употребуваат бесконтактни термометри или термо-камери. Рачни термометри што допираат кожа или слузница не треба да се користат.

Спроведување

Заболените патници може да се откријат преку сопствена изјава, визуелно согледување, или мерење температура.

- Сопствена изјава: со информираноста на патниците за КОВИД-19, вклучително и преку активни и насочени комуникации за ризиците, индивидуални патници со знаци и симптоми може да се обратат до службите за помош. Со овие самопријавени заболени патници треба да се постапува според истите процедури.
- Визуелни согледување: персоналот може да забележи заболени патници со респираторни симптоми што сугерираат КОВИД-19.
- Мерење температура: Следете ги “Советите за скрининг на влез во земји и подрачја без зараза со новиот корона вирус 2019-nCoV што определиле скрининг на влез” наведени овде.

Потенцијално заболените патници и нивните придружници треба да се оддалечат од толпите и да се придружуваат со одржување 1 метар растојание од патникот, кон просторија/објект определена за натамошна проценка (видете дел 4).

Интервјуирање на заболени патници

Планирање

Простории:

- Определете просторија/објект каде заболените патници ќе чекаат да бидат интервјуирани. Просторот треба да обезбеди најмалку 1 метар просторна одвоеност помеѓу лицата.

- Објектот/просторијата би требало да има капацитет за изолирање на заболени патници сомнителни за КОВИД-19 после интервјуто додека чекаат транспорт до здравствена установа. Видете во дел 4 спецификации за објекти/простории за изолација на гранични премини.
- Треба да се договорат аранжмани со локални здравствени установи за да може сомнителните патници веднаш да се упатуваат во установите.
- Треба да се договорат аранжмани и за просторија/објект за карантин во случај да треба да се сместат голем број лица што контактирале со сомнителни или потврдени случаи.

Персонал:

- Определување и обучување персонал за а) интервјуа; б) обезбедување; и в) превоз на патници до медицински установи.
- Обука на персоналот за а) хигиена на раце; б) како да се одржува 1 метар растојание од патници за целото времетраење на интервјуто; в) одговор на загрижености изразени од патниците и нивните придружници.
- Обука на персоналот за важноста на контрола на изворот (обезбедување медицински маски за патниците со респираторни симптоми).
- Обука на персоналот за како да ги советуваат патниците за респираторна хигиена (кашлање или кивање во шамивче или свиткан лакт и фрлање на шамивчиња, проследено со хигиена на раце) и потребата заболени патници да носат маска и често да вршат хигиена на раце, особено по кивање/кашлање и фрлање на маската.

Опрема:

- Утврдете ги потребите, набавете и обезбедете постојано снабдување со опрема и материјали потребни за спроведување на интервјуа.
- Обезбедете снабдување со средства за хигиена на раце, вклучувајќи алкохолни средства за раце или сапун и вода.
- Обезбедете средства за респираторна хигиена, медицински маски (за сите пациенти со респираторни симптоми) и хартиени шамивчиња.
- Обезбедете обложени корпи со капацитет за фрлање на медицински маски и план за однесување на овој отпад според прописите за инфективен отпад.
- Обезбедете средства за чистење или дезинфекција за домаќинства (видете спецификации во делот за планови/СОП-ови).
- Столици или кревети за сите патници во просториите за изолација.

Планови / СОП-ови:

- Воведете постапка за упатување на изложените патници и нивните придружници во здравствени установи за натамошна проценка и лекување.

- Упатства за чистење и дезинфекција на често допирани површини и санитарни јазли во делот за интервјуирање. Чистење трипати на ден (наутро, попладне, навечер) прво со обичен сапун или детергент, потоа плакнење, и потоа средство за дезинфекција со 0,5% натриум хипохлорит (еквивалентно 5000 ppm или 1 дел белило [Варикина] и 99 делови вода).¹
- Изработка и одржување план за посебни ситуации на граничен премин, со назначување на координатор и контакт-лица за јавно здравје и други надлежни органи (на пр. воздухопловство, водна пловидба, бегалци) и услуги.
- Други услуги
- Определете превоз за сомнителните случаи до утврдените здравствени установи.
- Определете давател на услуги за примена мерките за чистење и дезинфицирање на засегнатите места на граничните премини и во превозните средства со гаранција за соодветно управување со инфициран отпад.
- Процес за упатување на патници сомнителни за КОВИД-19 и нивните придружници во здравствени установи за натамошна проценка.

Спроведување на интервју

Интервју за КОВИД-19 опфаќа:

- мерење температура со бесконтактен термометар;
- проценка на знаци и симптоми што сугерираат КОВИД-19 само визуелно и низ разговор (персоналот не треба да врши физички преглед);
- историја на патувања/контакти во Пријавата за јавно здравје пополнета од патникот и разгледување на дадените одговори; и
- дополнително набљудување од страна на здравствениот персонал на граничниот премин.

Проценка на патниците за следново:

- A. Знаци или симптоми на респираторна инфекција;
- a. Температура над 38° C или чувство на треска;
 - б. Кашлица;
 - в. Отежнато дишење.
- Б. Историја на можна изложеност на КОВИД-19;
- a. патување во земја со актуелна зараза со КОВИД-19 во изминатите 14 дена;
 - б. посета на било каква здравствена установа во земја со актуелна зараза во изминатите 14 дена;
 - в. контакт² со патник сомнителен или потврден за КОВИД-19 во изминатите 14 дена.

¹ Повеќето избелувачи за домаќинство (“Варикина”) содржат 5% натриум хипохлорит. [Препораки за пресметување на раствор со дадена концентрација на избелувач.](#)

² Глобален надзор: [близок контакт](#)

- г. посета на пазари за живи животни во земја со зараза на КОВИД-19 во изминатите 14 дена.

Патници за кои постои сомневање за КОВИД-19 треба веднаш да се изолираат и упатат во претходно определена здравствена установа за натамошна проценка. Треба да се известат и здравствените служби.

Известувања за заболени пациенти со сомневање за КОВИД-19

Планирање

Да се воспостават механизми за пренос на известувања за случаи сомнителни за КОВИД-19 меѓу здравствените и транспортните надлежни служби на граничниот премин (на пр. претставници на органите за воздухопловство и водна пловидба, оператори на превозни средства и оператори на гранични премини) и државните системи за следење на јавното здравје.

Постапки и средства за комуникација

Потребно е да се воспостават следниве процедури и средства за комуникација:

- а. Здравствените служби на граничниот премин да добиваат здравствени информации, документи и извештаи од операторите на превозни средства за заболени патници, проценка на здравствениот ризик, и да предлагаат соодветни мерки за контрола и намалување на ризиците;
- б. Здравствените служби на граничниот премин да го известат следниот граничен премин дека има заболени патници во превозното средство;
- в. Здравствените служби на граничниот премин да го известат локалниот, подрачниот или државниот систем за следење на јавното здравје за откриените заболени патници.

Известување за заболени патници во превозно средство

Следниве обрасци се доставуваат до здравствените служби на гр. премин доколку тоа го бара државата. Овие документи може да помогнат во собирањето информации за потенцијални ризици по јавното здравје.

Авионски: Здравствен дел од Општата пријава за воздухоплов

Доколку не е задолжителен здравствениот дел од Општата пријава за сите воздухоплови што пристигнуваат, земјата може да воведо обврска за воздухоплови што пристигнуваат од подрачја зафатени од КОВИД 19 дефинирани од здравствените органи. Државата треба да ги известат операторите на воздухоплови или нивните претставници за оваа обврска.

Поморски: Поморска здравствена пријава

Ако не е задолжително поднесување на Поморска здравствена пријава за бродови што пристигнуваат од меѓународно патување, земјата може да воведо обврска за меѓународни бродови што пловеле од или минале низ подрачја зафатени од КОВИД 19 дефинирани од здравствените органи.

Изолација, првично постапување и упатување на заболени патници со сомневање за КОВИД-19

Изолација и првично постапување

Патници со знаци или симптоми на респираторна инфекција што имаат историја на изложеност на КОВИД-19 треба да се изолираат до нивно безбедно пренесување во здравствена установа за натамошни прегледи. За време на овој период:

Сместете го патникот во добро проветрена просторија (на пр. со отворени врати и прозорци, по можност) определена за сомнителни случаи.

- Доколку има повеќе од еден сомнителен случај во истата просторија, да се обезбеди најмалку 1 метар растојание меѓу нив;
- Најдобро би било да има тоалет посебно определен за употреба само за сомнителните случаи;
- Дајте им информации на патниците и нивните придружници за потребата од вакво постапување и осврнете се на нивната загриженост.

Персоналот на граничниот премин треба да ги упати сомнителните случаи да:

- Носат медицинска маска додека чекаат транспорт до медицинска установа;
- Да не го допираат или ракуваат со предниот дел од маската. Ако тоа го сторат, да спроведат хигиена на раце со алкохолно средство или сапун и вода, и да ја фрлат маската. Ако маската се навлажни или извалка со секрет, мора веднаш да се смени;
- Одржуваат респираторна хигиена постојано. Ова опфаќа покривање на нос и уста при кашлање или кивање со шамивче или свиткан лакт, ако не носат маска, со потоа фрлање на шамивчето и хигиена на раце со алкохолно средство или сапун и вода;
- Не користат простории со други лица во нив.

Персоналот на граничниот премин треба да избегнува влегување во просториите за изолатија на сомнителни случаи. Ако мораат да влезат, треба да:

- Носат цврсто припиена медицинска маска што ги покрива носот и устата при влегување во просторијата. Предниот дел од маската не треба да се допира или поместува. Ако маската се навлажни или извалка со секрет, мора веднаш да се смени. По употреба маската се фрла во затворена корпа со капак и се врши хигиена на раце со алкохолно средство или сапун и вода по отстранувањето на маската;
- Персоналот на граничниот премин треба да треба да изврши хигиена на раце со алкохолно средство или сапун и вода пред влегување и по напуштање на просторот за изолатија.

Шамивчињата, маските и другиот отпад од сомнителните случаи во просторот за изолатија треба да се става во корпа со капак во просторијата за изолатија и да се однесе според државните прописи за инфективен отпад.

Често допираните површини во просторот за изолација, како што е мебелот, прекинувачи за светла, мијалници и санитарни јазли што ги користат сомнителните пациенти треба да се чистат трипати на ден (наутро, попладне, навечер) со соодветна ЛЗО за чистачите.

- Чистењето треба да се врши прво со обичен сапун или детергент, потоа плакнење со вода, па примена на средство за дезинфекција со 0,5% натриум хипохлорит (еквивалентно 5000 ppm или 1 дел белило [Варикина] и 99 делови вода).

Патниците за кои постои сомневање дека имаат КОВИД-19 треба да престојуваат во просторија со удобна температура во која ќе имаат место за седење, со вентилација и кебиња според потребите. Треба да и се дава и соодветна храна и вода.

Подготовки за транспорт на заболени патници за кои постои сомневање дека имаат КОВИД-19

Пренос на сомнителни случаи КОВИД-19 до здравствени установи треба да се изведува брзо со цел навремено да се обезбеди рана клиничка нега и да се избегне создавање на редици со сомнителни случаи на граничните премини. Подготовките би требало да опфатат:

- Утврдување на здравствени установи за проценка, дијагноза и медицински третман на КОВИД-19 пациенти;
- Обезбедување расположливост на безбеден транспорт (со амбулантно возило);
- Примена на мерки за КПИ, расположливост на ЛЗО и ресурси за хигиена на раце, и обука на персоналот за правилна употреба на истите при транспортот и во здравствените установи;
- Воспоставен процес за известување на приемните здравствени установи пред трансфер на пациентот;
- Безбедносни прашања при транспортот;
- Водење систематски евиденции за персоналот вклучен во скрининг и транспорт на сомнителни случаи за КОВИД-19.

Контрола и превенција на инфекции за транспортен персонал во амбулантни возила

Транспортниот персонал треба рутински да врши хигиена на раце и да носи медицински маски и ракавици при внесување на пациенти во амбулантно возило.

- Доколку на пациентот сомнителен за КОВИД-19 му е потребна директна помош (на пр. физичка помош да влезе во возилото), тогаш транспортниот персонал треба на ЛЗО да додаде и заштита за очи (на пр. заштитни очила) и заштитна наметка со долги ракави;
- ЛЗО треба да се смени за секој пациент и соодветно да се фрли во садови со капак согласно државните прописи за инфективен отпад.

Возачот на амбулантното возило мора да биде одвоен од сомнителните случаи (повеќе од 1 метар растојание). Мена потреба од ЛЗО ако може да се одржува растојание. Доколку возачот помага при внесување на пациент/и во амбулантното возило, тогаш треба да го следи препораките за ЛЗО наведени во претходниот дел.

Персоналот за превоз треба често да ги чисти рацете со алкохолно средство или сапун и вода, пред облекување и по отстранување на личната заштитна опрема.

Амбулантните или други возила треба да се чистат и дезинфицираат со особено внимавање на површините што доаѓаат во допир со сомнителниот патник. Чистењето треба да се врши прво со обичен сапун или детергент, потоа плакнење со вода, па примена на средство за дезинфекција со 0,5% натриум хипохлорит (еквивалентно 5000 ppm или 1 дел белило [Варикина] и 99 делови вода).³

СЗО продолжува одблиску да ги следи состојбите со внимание кон сите промени што би можеле да влијаат врз ова привремено упатство. Доколку некои фактори се изменат, СЗО ќе издаде обновено упатство. Инаку, овој документ истекува 2 години по датумот на објавување.

© World Health Organization 2020. Некои права се задржани. Ова дело е достапно под лиценца [CC BY-NC-SA 3.0 IGO](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/).

Референтен број во СЗО: [WHO/2019-nCoV/POEmgmt/2020.2](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/operational-management-2020)

³ Може да се користат и други средства за дезинфекција освен хлор, доколку е докажана нивна делотворност против обивен вирус во временски рок потребен за дезинфекција на површина